

در دومین گردهمایی انجمن پسته ایران مطرح شد:

توسعه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی؛ راهی برای خروج از رکود

نفتی ایران ۲ میلیارد و ۵۰۰ میلیون دلار می‌شود. در سال ۵۲ درآمد نفتی ایران ۸ میلیارد دلار و در سال ۵۳ درآمد نفتی ایران ۲۱ میلیارد دلار می‌شود.

او یادآور شد: در دهه‌ی ۴۰ سیاست‌های اقتصادی ریاضتی، مهاردن به تورم سال‌های پایانی دهه‌ی ۳۰، پایان بخشیدن به ریخت‌وپاش‌های مربوط به هزینه‌های دولتی و نظامی، برقراری انضباط پولی و مالی، مناسب سازی فضای اقتصاد کلان کشور برای توسعه فعالیت‌های اقتصادی به ویژه در بخش خصوصی دنبال می‌شود.

کمال هدایت اظهار داشت: از آغاز سیاست‌های صنعتی در دوره پهلوی اول، تفکر اقتصادی غالب این بود که بخش خصوصی از توان مالی، کارشناسی و مدیریتی لازم برای ایجاد صنایع مدرن در ایران برخوردار نیست، در نتیجه بهتر است که دولت دست به کار شود و بعد از راه انداختن و سودآور کردن صنعت، آن را به بخش خصوصی واگذار کند. این تفکر غالب، در دهه ۴۰ هم بوده است.

او تاکید کرد: صنایع بزرگ دولتی به هر دلیلی، کمتر تن به خصوصی‌سازی می‌دهند و بیشتر گرایش به بزرگ کردن هر چه بیشتر دامنه فعالیت‌های خود دارند که عوارضش هنوز هم دامنگیر ما هست.

کمال هدایت خاطر نشان کرد: در برنامه سوم که به زعم بسیاری، کارشناسی‌ترین برنامه اقتصادی است که در کشور تنظیم شده است، اولویت به صنایعی مثل نساجی، سیمان، روغن، قند، شکر و نظایر آن داده شد که مواد اولیه‌ی آن در داخل کشور موجود بود.

او افزود: در برنامه چهارم سرمایه‌گذاری گسترده‌ای در صنایع سنگین صورت گرفت. ایجاد قطب‌های صنعتی در مناطق جغرافیایی مختلف مثل ذوب آهن اصفهان، پتروشیمی آبادان، خارک، بندرشاهپور، ماشین‌سازی و تراکتور سازی تبریز، ماشین‌سازی اراک و مس سرچشمه در این دوران اتفاق افتاد اما صنایع بزرگ ایجاد شده از سوی دولت، نه تنها به بخش خصوصی واگذار نشدند بلکه روز به روز هم بزرگتر شدند.

او یادآور شد: در این دوران اغلب سرمایه‌گذاری‌های بزرگ دولتی - خصوصی با مشارکت سرمایه و تکنولوژی پیشرفته خارجی صورت می‌گرفت.

کمال هدایت با بیان این که تجربه تأسیس سازمان گسترش (ایدرو) در دهه‌ی ۴۰، یک تجربه‌ی بسیار ناب در تاریخ ایران است چون مکانیزم و ساختار شرکت‌های دولتی پایه‌گذاری شد، افزود: تا پیش از این اگر پروژه‌های عمرانی تعریف می‌شد باید از طریق ذیحساب، حسابرس، حسابدارکل و در نهایت تأیید وزارت دارایی تخصیص اعتبار پیدا می‌کرد ولی با تأسیس ایدرو چون ساختارش تحت نظارت قانون تجارت قرار می‌گرفت باعث تحرک

سوم، ۶ درصد بود اما رشد ۱۰ درصدی محقق شد. تورم هم ۲/۴ درصد بوده است.

او افزود: این افزایش رشد واقعی نسبت به رشد پیش‌بینی شده، برنامه‌ریزان را ترغیب می‌کند که با توجه به نتایج حاصل از برنامه سوم، در برنامه چهارم اقتصادی تجدید نظر کنند و رشد پیش‌بینی شده را از ۶ به ۹ درصد افزایش دهند.

او با بیان این که رشد واقعی در برنامه چهارم هم حدود ۵۰ درصد از آنچه که پیش‌بینی شده بوده بالاتر رفت، ادامه داد: رشد واقعی در برنامه چهارم اقتصادی سال‌های ۴۷ تا ۵۱، معادل ۱۳ درصد و تورم ۲/۲۷ درصد بود. همین مطلب برنامه ریزها را راغب‌تر می‌کند که در برنامه پنجم، رشد اقتصادی ۱۱/۲ درصد را پیش‌بینی کنند. اما رشد واقعی ۷/۶ درصد و تورم ۱۵/۱ درصد می‌شود.

کمال هدایت خاطر نشان کرد: در سال ۱۳۰۰ درآمد نفتی ایران ۳ میلیون دلار، در سال ۱۳۲۹ درآمد نفتی ایران ۶۰ میلیون دلار، در سال ۴۱ درآمد نفتی ایران ۳۵۰ میلیون دلار و اول برنامه سوم در سال ۴۲، درآمد نفتی ایران ۹۵۰ میلیون دلار بود. از جانب شاه فشار بوده که این رقم به هزار میلیون دلار برسد که دنبال هم کردند. در سال ۱۳۵۱ جهش اتفاق می‌افتد و درآمد

ماهنامه پسته - حافظ کمال هدایت با بیان این که یکی از راه‌های موثر برای خروج از رکود، سرمایه‌گذاری در طرح‌های جدید و اتمام سرمایه‌گذاری در طرح‌های نیمه تمام است، گفت: این اقدام نیاز به سازمان‌های توسعه‌ای به عنوان موتور محرک دارد.

او با بیان این که در دهه‌ی ۴۰ همزمان با برنامه‌های اقتصادی سوم و چهارم در کشور، نهضت صنعتی شدن کشور آغاز شد، گفت: سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران تشکیل شد و یک سازوکار کامل برای جهش صنعتی ایجاد شد.

کمال هدایت با بیان این که متأسفانه این روند با افزایش ناگهانی درآمدهای نفت در پایان دهه ۴۰ و ابتدای دهه ۵۰ با عوارض جدی مواجه شد، اظهار داشت: رشد اقتصاد ایران از سال ۱۳۴۲ تا ۱۳۵۲ به صورت میانگین سالانه ۱۱/۵ درصد بود. در این دوره نرخ تورم هم به صورت میانگین ۲/۶ درصد بوده است. اما این روند به رغم فراهم بودن ظاهری همه شرایط، تداوم نیافت و از اواسط دهه‌ی ۵۰ همزمان با بالا رفتن شدید درآمدهای نفتی، معکوس شد.

او با طرح این پرسش که آیا واقعاً درآمدهای هنگفت نفتی هدیه مسمومی بوده که اقتصاد ایران را به زانو درآورد، گفت: رشد اقتصادی پیش‌بینی شده در برنامه

مضاعف و سرعت بخشی به رشد صنعتی ایران شد. او افزود: سازمان گسترش با چهار شرکت ماشین سازی و تراکتورسازی تبریز، ماشین سازی اراک و آلومینیوم اراک کار خودش را آغاز کرد و تا سال ۵۶ به ۱۳۰ شرکت رسید که امروز هم اکثریت قریب باتفاق فعال هستند. تشخیص چنین بود که چون در ایران بخش خصوصی استواری که بتواند بار فرآیند صنعتی را بر دوش بکشد نداریم، جایی مثل سازمان گسترش باید به وجود بیاید و مأمور شود که به نمایندگی از طرف دولت صنایع کشور را در مسیری که دولت می‌خواهد و در برنامه هست سوق دهد و پس از سودآور کردن به بخش خصوصی واگذار کند.

کمال هدایت افزود: در کنار آن هم "بانک توسعه صنعتی" تشکیل شد تا اعتبار مورد نیاز را در اختیار متقاضیان قرار دهد. "سازمان مدیریت صنعتی" تأسیس شد تا بتواند نیروی کار مورد نیاز این صنایع جدید را در حوزه‌های بازرگانی، مالی، فنی و اجرایی تربیت کند. در واقع یک سازوکار کامل شکل گرفته بود که براساس آن همه‌ی عناصر لازم برای بالا رفتن ساختمان صنایع نوین در ایران فراهم شد که همین باعث انفجار صنعتی در برنامه چهارم شد.

در سال ۱۳۹۰ درآمد دولت از محل صادرات نفت و فرآیند نفتی ۱۲۰ میلیارد دلار بوده است، دولتی که این همه درآمد دارد واقعاً چه احتیاجی دارد که ناز بخش خصوصی را بکشد؟ دولت در مواقعی که وضعیتش خوب است به بخش خصوصی بهایی نمی‌دهد. زمانی که در تنگنا قرار می‌گیرد آن زمان است که بخش خصوصی مطرح می‌شود. الان کمی وضعیت متفاوت شده و می‌طلبید سازمان‌های توسعه‌ای با کمک سازمان‌های خصوصی شکل بگیرد.

در ادامه دکتر علینقی مشایخی نیز با اشاره به مولفه‌های شرایط امروز شامل؛ رکود تورمی، نیاز به ایجاد سازوکارها و نهادهای جدید، پروژه‌های نیمه‌تمام و سازمان‌های توسعه‌ای خصوصی گفت: اقتصاد کشور در رکود تورمی قرار دارد. قرار است تورم با کنترل رشد پایه پول مهار شود. خروج از رکود به خصوص در چارچوب روش‌ها و نهاد های موجود در اقتصاد ایران پیچیده بوده و ساده نیست و برای کمک به خروج از رکود باید سازوکار و نهادهای جدید وضع کرد.

او با بیان این که دولت عظمش را جزم کرده که تورم را کنترل کند، گفت: شاید برخی بگویند که ایجاد اشتغال اهمیت بیشتری دارد. بعضی که موافق با نظر دولت هستند می‌گویند: هیچ کشوری نیست که در جریان تورم فزاینده توانسته باشد که رشد اقتصادی را تجربه کند، چون ریسک سرمایه‌گذاری‌ها زیاد می‌شود، نرخ سود بانکی اگر واقعی باشد بالا می‌رود و در نتیجه توسعه اتفاق نمی‌افتد. باید کمی تورم را آرام کرد و بعد سرمایه‌گذاری را راه انداخت اگر چه برای مدتی ممکن

است فشارها زیاد شود.

او افزود: به چند دلیل در کشور رکود داریم؛ یکی اینکه منابع دولت محدود است و زمانی که منابع محدود باشد امکان افزایش تقاضای کل از طریق هزینه کردن دولت وجود ندارد که بشود از رکود بیرون آمد، مگر اینکه دولت کسر بودجه ایجاد کند که به تورم دامن می‌زند.

او با بیان این که بودجه عمرانی مصوب سال ۹۰ حدود ۳۵ هزار میلیارد تومان بود و عملکرد بودجه عمرانی ۲۵ هزار میلیارد تومان و نرخ تورم هم ۲۱/۵ درصد بود، گفت: بودجه عمرانی مصوب سال ۹۱ حدود ۴۰ هزار میلیارد تومان بود، عملکرد بودجه عمرانی در این سال ۱۱ هزار میلیارد تومان و نرخ تورم هم ۳۰/۵ درصد بود. مشایخی بودجه عمرانی مصوب سال ۹۲ را حدود ۵۶ هزار میلیارد تومان، عملکرد بودجه عمرانی را ۱۱ هزار میلیارد تومان، با نرخ تورم ۳۶ درصد اعلام کرد و خاطر نشان کرد: بودجه عمرانی پیشنهادی برای سال ۹۳، حدود ۳۸ هزار میلیارد تومان و عملکرد پیش‌بینی شده آن ۱۵ هزار میلیارد تومان با تورم ۲۵ درصد در نظر گرفته شده است.

این استاد دانشگاه با بیان این که بودجه عمرانی سال ۹۳ با قیمت های سال ۹۰ کمتر از یک پنجم بودجه عمرانی سال ۹۰ است، گفت: با کاهش بودجه عمرانی از یک طرف و شروع بی‌حساب طرح‌ها از طرف دیگر، بدهی دولت به پیمانکاران بالغ بر ۵۰ هزار میلیارد تومان برآورد می‌شود. این بدهی نیز از مبالغ کم بودجه عمرانی برای سرمایه‌گذاری می‌کاهد.

مشایخی با طرح این پرسش که اگر دولت یا مجلس می‌خواست بودجه عمرانی را زیاد کند، از کدام منبع میتوانست چنین کند، گفت: در این صورت باید دولت کسر بودجه را افزایش می‌داد و به تورم دامن می‌زد. تورم هم اگر لجام گسیخته شود آنوقت خیلی شرایط سختی را ایجاد خواهد کرد. خود همین تورمی که داریم شرایط را سخت می‌کند، قدرت خرید حقوق بگیران را کم می‌کند، قدرت خرید که کم شد حقوق‌ها به قیمت واقعی کم می‌شود و این موضوع زمینه فساد و لغزش را ایجاد می‌کند و شیرازه اداره امور را به هم می‌ریزد.

او با اشاره به کلنگ‌زنی یکسری طرح‌های بی‌حساب و کتاب در سال‌های گذشته گفت: اگر بخواهند این طرح‌ها را با بودجه مصوبی که تخصیص داده می‌شود، تمام کنند، پنجاه سال طول می‌کشد تا تمام شود. به تبع آن اگر طرحی پنجاه سال طول بکشد تا تمام شود طرح‌هایی که قبلاً ساخته شده خراب می‌شود و دوباره باید بسازیم. ضمن آنکه پول‌هایی که در طرح‌های نیمه تمام گذاشته شده مثل سرمایه‌ی بلااستفاده روی زمین است که بازده ندارد. در واقع سرمایه‌های ملی آب می‌شود و هدر می‌رود.

دکتر مشایخی با اشاره به وضع اسفناک و درحال فروپاشی سازمان‌ها و شرکت‌های فنی-مهندسی کشور، یادآور شد: این شرکت‌ها از یک طرف از کارفرمایان خود

طلبکارند، یعنی مطالباتی با ارزش اسمی ثابت که با تورم ۴۰-۳۰ درصد در حال ذوب شدن است و از طرفی به بانک‌ها بدهکارند که این بدهی با نرخ‌های سود ۲۵-۲۸ درصد در حال افزایش است. از طرف دیگر به علت کاهش شدید بودجه عمرانی، کارفرمایان دولتی، کار جدیدی برای این شرکت‌ها ندارند و بیکاری شروع می‌شود، بعد مهاجرت شروع می‌شود، سرمایه‌های انسانی که تربیت کردیم و تجربه دارند می‌روند. این یک ضایعه دیگر است که دچارش می‌شویم.

او با اشاره به وجود بیش از ۵۰۰ هزار میلیارد تومان نقدینگی نزد مردم (که به دنبال زمینه‌های مناسب سرمایه‌گذاری برای حفظ ارزش خود است)، تأکید کرد: این منبع عظیمی که نزد مردم است با یک ساماندهی مناسب می‌تواند به سمت سرمایه‌گذاری‌های توجیه پذیر و ثمربخش روان شود و کاهش سرمایه‌گذاری دولت را جبران کرده و به خروج از رکود کمک کند.

او با بیان این که حوزه بازار سرمایه و ایجاد صندوق‌های سرمایه‌گذاری برای کمک به خروج از رکود لازم است، گفت: بازار سرمایه با فراهم سازی زمینه‌های تشکیل صندوق‌های سرمایه‌گذاری در پروژه‌های سودآور جدید و خرید و فروش سهام صندوق‌هایی که به این منظور تشکیل می‌شود، کمک کننده است.

مشایخی افزود: ایجاد صندوق‌های سرمایه‌گذاری، فرصت سودآوری از سرمایه‌گذاری در پروژه‌های سودآور در حوزه‌های مختلف نظیر نفت، پتروشیمی، معادن و فلزات، دامداری و صنایع کشاورزی را برای عموم فراهم می‌سازد اما ایجاد صندوق‌های سرمایه‌گذاری به تنهایی کافی نیست و لازم است سازمان‌های توسعه‌ای خصوصی که توان تعریف پروژه‌های توجیه پذیر و مدیریت کارفرمایی اجرای آنها را دارا باشند تشکیل شود. این سازمان‌ها باید واجد فهم و قابلیت فنی مهندسی بوده و هم چنین توان بررسی بازار و تحلیل مالی پروژه‌ها را دارا باشند. این سازمان‌ها باید بتوانند اجرا و به بهره‌برداری رسیدن پروژه‌ها را با به کارگیری ارکان مناسب به درستی مدیریت کنند. هسته این سازمان‌های توسعه‌ای می‌تواند شرکت‌های فنی-مهندسی با تجربه باشند.

او افزود: ایجاد سازمان‌های توسعه‌ای و ارتباط تنگاتنگ آن‌ها با صندوق‌هاست که می‌تواند راه جذب نقدینگی مردم و به کارگیری آن را در پروژه‌های توجیه‌پذیری که خلق می‌شود، باز کنند و جریان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی (مردمی) را برای توسعه کشور و خروج از رکود باز کنند.

مشایخی یادآور شد: صندوق‌های سرمایه‌گذاری و سازمان‌های توسعه‌ای می‌توانند در استان‌های مختلف تشکیل شوند و توسعه استانی را با حمایت مقامات و نیروهای استانی تسریع و تسهیل کنند. امکانات طبیعی، معدنی، کشاورزی، دامداری و صنعتی بسیاری در استان‌ها وجود دارد که مقامات و مدیران استانی نسبت به آن‌ها آگاهی بسیار دقیق‌تری نسبت به مرکز نشینان